

Kritik mot Kronofogdemyndigheten för hur den hanterat och tillämpat möjligheten till självrättelse enligt 2 kap. 20 § utsökningsbalken

Beslutet i korthet: Enligt 2 kap. 20 § utsökningsbalken kan Kronofogdemyndigheten rätta ett beslut som till följd av förbiseende innehåller en uppenbar oriktighet. Kronofogdemyndigheten har rättat fel i ett fördelningsbeslut trots att det inte var uppenbart att beslutet var oriktigt och får kritik för det. Kronofogdemyndigheten får också kritik för hur myndigheten hanterat frågan om rättelse.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 2 april 2013 framförde AA klagomål mot Kronofogdemyndigheten. Han uppgav bl.a. följande.

Kronofogdemyndigheten sålde hans lägenhet den 6 december 2012. Den 4 januari 2013 fick han ett fördelningsbeslut med information om att han skulle få överskjutande medel från försäljningen om 213 386 kronor insatt på sitt bankkonto. Han fick dock inte pengarna och efter påstötningar kontaktades han av en tjänsteman vid Kronofogdemyndigheten. Tjänstemannen uppgav att det hade begåtts ett ”tangentsbordsfel” och att de överskjutande medlen i stället uppgick till 87 500 kronor. Han hade vid ett antal tillfällen försökt få ett skriftligt beslut eller en förklaring till vart skillnaden mellan 213 386 kronor och 87 500 kronor hade tagit vägen. Kronofogdemyndigheten hördes dock inte av. Kronofogdemyndigheten hade inte heller visat vad de indrivna medlen från försäljningen hade använts till.

Utredning

Handläggarnoteringar i ärendet begärdes in och granskades.

Muntliga uppgifter inhämtades från kronoinspektören BB. Han uppgav följande. AA fick del av ett fördelningsbeslut, enligt vilket de överskjutande medlen från försäljningen uppgick till ca 213 000 kronor. Det visade sig sedan att borgenärerna fått för liten tilldelning och beslutet rättades, vilket ledde till att AA endast fick drygt 87 000 kronor. Alla medel är, såvitt BB kan se, utbetalda. AA underrättades muntligen om det rättade beslutet den 30 januari 2013. BB kan inte se om han fick del av det rättade beslutet skriftligen. Någon direkt motivering till rättelsen framgår inte av beslutet.

Ärendet remitterades till Kronofogdemyndigheten som uppmanades att lämna upplysningar om det som hade anförts i anmälan. Av yttrandet skulle framgå om AA hade beretts tillfälle att yttra sig innan Kronofogdemyndigheten rättade fördelningsbeslutet och vilka överväganden som myndigheten gjorde i samband med detta. Myndigheten skulle även yttra sig över det faktum att beslutet om rättelse inte var daterat samt på vilket sätt AA hade underrättats om beslutet och om skälen för rättelsen.

I ett yttrande den 30 september 2013 anförde Kronofogdemyndigheten, genom verksamhetschefen CC, följande.

Kronofogdemyndigheten har inhämtat yttrande från Försäljning, Sundbyberg, vilket bifogas.

Såvitt gäller handläggningen av försäljningen, fördelningsprotokoll och rättelse i detsamma, samt händelseförloppet i sak, hänvisas till yttrandet från Försäljning Sundbyberg. Sammantaget framgår av yttrandet, såvitt är av intresse för nedan bedömning, att fördelningsprotokollet, sedan detta kommit att sakna två utmätningsfordringar, rättades med stöd av UB 2:20, att kommunikering inte skett med AA, varken inför eller av beslutet, och att Kronofogdemyndigheten minskat utbetalningen till gäldenären med rättat belopp, med hänvisning till att det funnits utmätningar som förbisetts i fördelningsprotokollet.

Det är, efter att ovan nämnda yttrande inhämtats, alljämt oklart vilka överväganden Kronofogdemyndigheten har gjort i samband med rättelsen och anledningen till att AA inte fått möjlighet att yttra sig innan rättelse skedde.

Vad gäller rättelsen kan sägas följande. Av UB 2:20 framgår att beslut, som till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet, får rättas av Kronofogdemyndigheten. Av kommentar till utsökningsbalken (Utsökningsbalken En kommentar, Walin m.fl., fjärde upplagan (KUB), s. 56) framgår att bestämmelsen kan tillämpas t.ex. om en sakägarförteckning eller köpeskillingsfördelning har råkat bli felaktig på grund av felräkning eller liknande förbiseende. Den gäller även sedan Kronofogdemyndigheten har skilt sig från målet.

Det aktuella fördelningsprotokollet avgjorde frågan vilka medel som AA haft att behålla, dvs. vilken del av det inbringande försäljningsbeloppet som skulle användas för betalning av utmäta fordringar, och vilken del som skulle tillfalla honom. Genom rättelsen har två fordringar som inte tagits upp i protokollet lagts till (jmf. NJA 1990 s. 208) och AA:s behållning har därigenom kommit att minskas. Genom rättelsen har Kronofogdemyndigheten sålunda gjort en ändring i sak. En sådan materiell ändring måste anses falla utanför tillämpningsområdet för UB 2:20, varför Kronofogdemyndigheten inte haft att rätta beslutet.

Av UB 2:20 framgår vidare att, om det ej är obehövt, part och annan sakägare ska beredas tillfälle att yttra sig innan rättelse sker. Det står klart att rättelsebeslutet inte utgjorde något lapsusbetonat misstag, t.ex. felaktig sluträkning trots att övriga siffror var korrekta, som skulle kunna medföra att AA inte hördes, utan att det var en ingripande materiell förändring och att AA skulle ha beretts möjlighet att yttra sig innan eventuell rättelse skulle ha skett. Att AA i efterhand medgivit rättelsen kan inte föranleda någon annan bedömning i denna del.

Beträffande den rättade räntan i fördelningsprotokollet kan i korthet och med hänvisning till ovan, sägas att förutsättningar förelåg att justera denna till den för fördelningsprotokollet aktuella dagen.

Frågan kvarstår vad Kronofogdemyndigheten haft att göra med de två utmäta fordringarna som genom förbiseende inte tagits med i protokollet, och detta ska även ställas mot AA:s medgivande av rättelse i efterhand.

Sedan medlen kommit Kronofogdemyndigheten tillhanda genom försäljningen hade dessa kunnat utmätas för borgenärernas fordringar, dock inte genom tillämpning av rättelseinstitutet.

En annan lösning på detta är att Kronofogdemyndigheten i stället meddelat borgenärerna om misstaget och lämnat åt dem att överklaga fördelningsbeslutet, varvid detta kunde ändras i överinstans, för att tillse att samtliga borgenärs utmätningsfordringar utgjorde del av fördelningsbeslutet.

Av yttrande den 28 juni 2013 undertecknat teamchefen DD, Försäljning Sundbyberg, framgick bl.a. följande (bilagor här utelämnade).

Exekutiv försäljning

Genom en exekutiv försäljning sålde Kronofogdemyndigheten AA:s bostadsrätt 2012-12-06. Protokollet från försäljning biläggs (...). Vid en jämförelse mellan protokollet och utmätningsbeslutet framgår att utsökningsmålen U-102985-12/0103 med EE som sökanden och U-118988-12/0103 med FF som sökanden inte var upptagna i protokollet. Räntan på samtliga fordringar var inte heller uppräknade i förhållande till fördelningsdagen.

Meddelande om att bostadsrätten hade sålts skickades 2012-12-06 till bl.a. AA (...).

I samband med fördelningssammanträdet 2013-01-04 upprättades ett fördelningsbeslut (...). I beslutet saknas de ovan nämnda två utsökningsmålen. Av beslutet framgår att AA:s tillkommande medel uppgår till 213 386 kr.

Anvisning om utbetalning upprättades 2013-01-11 (...).

I samband med att fördelningsbeslutet vann laga kraft 2013-01-29 upprättade Kronofogdemyndigheten en korrigerad utbetalningsanvisning i vilken de två tidigare saknade utmätningsfordringarna beaktades samt ränta på samtliga fordringar beräknades per fördelningsdagen (...). AA informerades muntligen om ändringen som gjordes i form av ett rättelsebeslut jämlikt 2 kap. 20 § utsökningsbalken (...). Datering av rättelsebeslutet saknas. Justeringen av de fördelade beloppen resulterade i att AA:s tillkommande medel därefter uppgick till endast 87 797 kr.

- - -

Bedömning

Kan rättelse av fördelningsbeslutet ske efter att det har vunnit laga kraft?

Enligt Kronofogdemyndighetens bedömning kan en rättelse enligt 2 kap. 20 § utsökningsbalken ske även sedan Kronofogdemyndigheten har skilt ärendet från sig och när det har vunnit laga kraft.

Är omfattningen på ändringarna sådana att de kan ske med stöd av 2 kap. 20 § utsökningsbalken?

Enligt 2 kap. 20 § utsökningsbalken får Kronofogdemyndigheten rätta ett beslut, som till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller en uppenbar oriktighet. Som framgår av kommentaren till utsökningsbalken får rättelse även ske i en sakägarförteckning eller en köpeskillingsfördelning. I Kronofogdemyndighetens kontakt med gäldenären framgår att han i efterhand har samtyckt till en rättelse av fördelningsbeslutet på så sätt att samtliga hans skulder regleras.

Enligt undertecknads bedömning kan tillägg av nya fordringar i ett fördelningsbeslut inte anses vara ett sådant förbiseende som innehåller en uppenbar oriktighet att rättelse kan ske enligt 2 kap. 20 § utsökningsbalken. Det gäller oavsett om fordringarna tidigare har antecknats i underrättelse om auktionen till sakägare.

Justering av skuldbelopp med hänsyn till upplupen ränta per fördelningsdagen bör dock kunna betraktas som ett sådant förbiseende att rättelse kan ske.

Gäldenärens muntliga begäran att hans skulder ska regleras borde i stället ha hanterats som en frivillig betalning av de ifrågavarande skulderna. Alternativt hade Kronofogdemyndigheten kunnat utmäta del av gäldenärens tillkommande medel för att täcka skulderna.

Kommunikation med part

Av 2 kap. 20 § utsökningsbalken följer att part och annan sakägare ska beredas tillfälle att yttra sig innan rättelse sker. I förevarande ärende är det klart att rättelsen omfattar materiella ändringar till gäldenärens nackdel.

Gäldenären har per telefon i efterhand medgivit att rättelse får ske i syfte att samtliga hans restförda skulder regleras. Kronofogdemyndigheten borde ha inhämtat gäldenärens samtycke till rättelsen före beslutet fattades. Det framgår inte av uppgifterna i ärendet om parten har fått detaljerad information om på vilket sätt fördelningen av köpeskillingen ska ske. Det framgår inte heller om parten har fått skriftlig information om rättelsen.

Efter genomförd åtgärd borde Kronofogdemyndigheten ha tillsänt gäldenären en skriftlig dokumentation och beslut beträffande de genomförda åtgärderna. Gäldenären bör även ha informerats om möjlighet att överklaga Kronofogdemyndighetens beslut.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret men hördes inte av.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 20 utsökningsbalken, UB, framgår att beslut, som till följd av skrivfel, räknefel eller något annat sådant förbiseende innehåller en uppenbar oriktighet, får rättas av Kronofogdemyndigheten. Om det inte är obehövligt, ska parten och andra sakägare beredas tillfälle att yttra sig innan rättelsen görs.

Av 3 kap. 17 § utsökningsförordningen (1981:981) följer att Kronofogdemyndigheten självmant ska pröva frågan om rättelse eller ändring av beslut när det finns anledning till en sådan åtgärd.

Bedömning

AA:s lägenhet såldes den 6 december 2012 genom exekutiv försäljning. I ett fördelningsbeslut den 4 januari 2013 redovisade Kronofogdemyndigheten hur köpeskillingen skulle fördelas. Enligt beslutet skulle AA få behålla 213 386 kronor efter det att hans skulder betalats. Kronofogdemyndigheten ändrade den 29 januari 2013 fördelningsbeslutet genom att två fordringar lades till. Vidare justerades räntan på samtliga fordringar på så sätt att ränta beräknades för tiden fram till fördelningsdagen. Genom ändringarna kom AA:s behållning att minska till 87 797 kronor. Av utredningen framgår vidare att beslutet om rättelse inte är daterat och att varken AA eller fordringsägarna fick tillfälle att yttra sig innan rättelsen gjordes. AA fick information om rättelsen muntligen.

Rättelsemöjligheten enligt 2 kap. 20 § UB avser bara oriktigheter till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseenden (förbiseendefel). Bestämmelsen ger däremot inte Kronofogdemyndigheten någon befogenhet att rätta sådana fel i ett

besluts innehåll som beror på bristfällig utredning, felaktig bedömning av fakta eller felaktig rättstillämpning.

Fördelningsbeslutet den 4 januari 2013 var felaktigt eftersom två fordringar saknades och eftersom räntorna på övriga fordringar inte var uträknade per fördelningsdagen. Det är i båda fallen fråga om förbiseenden som i och för sig går att rätta med stöd av 2 kap. 20 § UB.

Ytterligare en förutsättning för att det ska vara tillåtet att rätta beslutet är emellertid att felen är uppenbara. Felen ska med andra ord vara sådana att var och en med normal iakttagelseförmåga borde kunna upptäcka dem. Felen kan exempelvis framgå när man tittar på enbart själva beslutet eller vid en enkel jämförelse med handlingarna i ärendet (jfr Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 3 upplagan, s. 339).

Att två fordringar saknas framgår inte av fördelningsbeslutet. Däremot finns dessa fordringar upptagna i den skuldspecifikation som utgör en del av Kronofogdemyndighetens beslut från den 14 augusti 2012 om att utmäta AA:s bostadsrätt. Det innebär inte att det är uppenbart för den som läser fördelningsbeslutet att dessa fordringar saknas i beslutet. Det var därför inte möjligt för Kronofogdemyndigheten att rätta fördelningsbeslutet genom att lägga till de två fordringarna och göra följdändringar vad avser fördelningen i övrigt.

Att räntan på utmätningsfordringarna är felaktigt beräknad i fördelningsbeslutet framgår inte av beslutet och inte heller av de övriga handlingar som jag har granskat. Inte heller när det gäller räntan är det alltså uppenbart att fördelningsbeslutet är oriktigt, och det var därför inte möjligt för Kronofogdemyndigheten att rätta beslutet genom att ändra ränteberäkningarna så att ränta räknades fram till dagen för beslutet.

Min uppfattning är alltså att det inte var möjligt för Kronofogdemyndigheten att rätta fördelningsbeslutet med stöd av 2 kap. 20 § UB eftersom felen i beslutet inte var uppenbara.

Även Kronofogdemyndighetens hantering av rättelsefrågan förtjänar att granskas.

Innan en rättelse görs med stöd av 2 kap. 20 § UB ska en part eller en annan sakägare få tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt. Möjligheten att besluta om rättelse utan att dessförinnan ge dem tillfälle att yttra sig ska användas med försiktighet. Om det finns minsta anledning att tro att de kan ha något av betydelse att säga i frågan, bör yttrande alltid inhämtas.

Ett beslut om rättelse ska vidare dateras och expedieras till dem som är berörda samma dag som det meddelas. Eftersom ett sådant beslut dessutom går att överklaga ska det i beslutet anges hur den som vill överklaga ska gå till väga.

Sammanfattningsvis förtjänar Kronofogdemyndigheten kritik för hur myndigheten har hanterat och tillämpat möjligheten till självrättelse av beslut enligt 2 kap. 20 § UB i detta fall.

Vad som i övrigt har framkommit i ärendet ger inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.